

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОЇ КІБЕРНЕТИКИ

ЖУКЕВИЧ ЗЕНОВІЯ ІВАНІВНА

УДК 338.1

**ПРОГНОЗУВАННЯ КРЕДИТНИХ РИЗИКІВ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ (НА
ПРИКЛАДІ ПАТ «ПУМБ»)**

Спеціальність 051 – економіка

Автореферат

дипломної роботи на здобуття освітнього ступеня «магістр»

Тернопіль

2018

Роботу виконано на кафедрі економічної кібернетики Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя Міністерства освіти і науки України

Керівник роботи: кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної кібернетики
Гоцинський Андрій Володимирович
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Рецензент: кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та фінансів
Крамар Ірина Юріївна
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Захист відбудеться 27 грудня 2018 р. о 10-00 годині на засіданні екзаменаційної комісії № 56 у Тернопільському національному технічному університеті імені Івана Пулюя за адресою: 46001, м. Тернопіль, вул. Танцорова 2, навчальний корпус № 5, ауд. 9.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми роботи: Налагодження фінансово-кредитного обслуговування підприємств, організацій і населення та функціонування кредитної системи відіграють надзвичайно важливу роль у розвитку господарських структур. Причому уже йдеться не лише про постійне зростання об'ємів грошових капіталів, що надаються в позику, а й про збільшення кола суб'єктів кредитних відносин, а також різноманіття самих операцій. Адже кредит здатний здійснювати активний вплив на об'єм і структуру грошової маси, платіжного обороту, швидкість обігу готівкових коштів. Також він стимулює розвиток продуктивних сил, прискорює формування джерел капіталу для його розширеного відтворення.

Без кредитної підтримки неможливо забезпечити швидке і цивілізоване створення та розвиток фермерських господарств, підприємств малого бізнесу, впровадження інших видів підприємницької діяльності на внутрішньо-державному та зовнішньоекономічному просторі.

Механізм функціонування кредитної системи постійно змінюється під впливом перетворень її структури, організаційно – правових форм здійснення кредитних операцій, форм і методів кредитування і кредитно – розрахункових відносин. Сьогодні назріла проблема повною мірою використати економічні важелі, властиві кредитній сфері, розробити і реалізувати принципово нові підходи до управління грошовим обігом країни.

Мета роботи: обґрунтування теоретичних концепцій вдосконалення ефективності кредитування на основі системного підходу та розроблення теоретико-методологічних і прикладних засад управління кредитним процесом у технологічному, процедурному, предметному та методологічному аспектах з врахуванням сучасних тенденцій розвитку сфери банківських послуг та особливостей функціонування банківської системи України.

З метою досягнення поставленої мети вирішені наступні завдання:

- розкрито сутність кредиту та методики проведення кредитних операцій комерційних банків України;
- за результатами обробки літературних джерел сформовані принципи кредитування;
- проаналізовано діяльність ПАТ «ПУМБ» і дано оцінку показників кредитних операцій;
- розроблено математичну модель оптимізації структури активних і пасивних операцій банківської діяльності;
- розроблено прогностичну регресійну модель кредитних ризиків
- запропоновано організаційно-економічне обґрунтування організації АРМ.

Об'єктом дослідження є кредитний процес та політика банківської установи у технологічному, організаційному, процедурному та методологічному аспектах.

Предметом дослідження виступають теоретико-методологічні та прикладні засади оцінки та моделювання кредитного ризику, кредитоспроможності та грошових потоків позичальника ПАТ «ПУМБ».

Методи дослідження: економіко-математичного моделювання, проектний аналіз.

Джерела дослідження: Статті та інтернет-ресурси з дослідження

функціонування суб'єктів банківської сфери на валютному ринку.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розроблених математичних моделях, які дозволяють отримати прогностні показники щодо можливих кредитних ризиків досліджуваного банку.

Практичне значення одержаних результатів. Розроблені прогностні моделі доцільно використати в діяльності ПАТ «ПУМБ».

Апробація результатів магістерської. Окремі результати роботи доповідались на ІХ Міжнародній науково-методичній інтернет-конференції Форум молодих економістів-кібернетиків «Моделювання економіки: проблеми, тенденції, досвід» 30 жовтня 2018 року.

Структура роботи: Магістерська робота складається з вступу, шести розділів, висновків, переліку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи 113 сторінок комп'ютерного тексту, вона містить 12 рисунків, 5 таблиць, додатки на 12 сторінках. В ній використано 37 літературних джерел.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі розкрита актуальність теми магістерської роботи, встановлено мету та завдання, об'єкт та предмет, методи та інформаційну базу дослідження.

У розділі «Суть кредиту та його роль у діяльності банківських установ» розкрито суть кредиту та його роль у діяльності банківських установ, висвітлені основні поняття кредитування банківських установ, охарактеризовано методологічні підходи до комплексної класифікації кредитів, наведені основні форми та види кредиту та принципи кредитування

Аналіз ситуації, яка склалася в банківській сфері свідчить, що більшість банків зазнають фінансового краху в зв'язку з надзвичайно ризикованою кредитною політикою. Чимало банків мають сьогодні збитки тому, що займалися кредитуванням комерційних структур, які будували свій бізнес на інфляційних процесах. За оцінкою експертів, близько половини сум не повертається клієнтами.

Проблеми діяльності комерційних банків, в тому числі і в галузі надання кредитів, пов'язані із загальною нестабільністю економічної і політичної системи України, суттєвою причиною виникнення проблеми є недосконале внутрішньобанківське управління. Для покращення діяльності банкам необхідно дотримуватися принципів управління кредитною діяльністю, проводити всі етапи управління кредитними ризиками. Крім того керівництво комерційного банку повинно вибирати досвідчений персонал, який здатний приймати правильні рішення щодо надання кредитів тим чи іншим позичальникам.

У розділі «Аналіз кредитних операцій ПАТ «ПУМБ» проаналізовано кредитні операції ПАТ «ПУМБ» за останні п'ять років, зокрема проаналізовано його кредитну політику комерційного ПАТ «ПУМБ» та охарактеризовано технологію банківського кредитування, проведено оцінку кредитних ризиків ПАТ «ПУМБ» та запропоновані шляхи їх мінімізації.

Загалом можна підсумувати, що ПАТ «ПУМБ» властиві ризики притаманні більшості українських комерційних банків, а саме: кредитний ризик, ризик ліквідності, відсотковий та валютний ризики, операційний ризик та ряд інших. З метою їх запобігання, або хоча б мінімізації негативних наслідків правління ПАТ

«ПУМБ» доцільно використовувати у своїй діяльності наукові підходи щодо прогнозування можливості виникнення тих чи інших ризиків.

У розділі «Застосування математичних методів в управлінні процесами кредитування ПАТ «ПУМБ»» проведено комплексне моделювання діяльності ПАТ «ПУМБ», а також побудовано моделі прогнозування обсягів пасивів ПАТ «ПУМБ» та оптимізації структури активних і пасивних операцій банківської діяльності. За умов впровадження запропонованих моделей у роботу банку, під час виконання операційної діяльності можна спрогнозувати і запобігти виникненню кредитних ризиків.

У розділі «Спеціальна частина» побудовано регресійну залежність загальної ефективності роботи банку від індексів прибутковості та рівня корпоративного управління ПАТ "ПУМБ".

Складена математична модель загальної ефективності роботи банку дозволила провести перспективне прогнозування даного показника до 2021 року. Також спрогнозовано можливі кредитні ризики, що можуть виникнути під час проведення операцій кредитування. Визначені на підставі розробленої моделі прогнозування, показники операцій кредитування можна використати у діяльності ПАТ "ПУМБ".

У розділі «Організаційно-економічне обґрунтування створення АРМ» проведено обґрунтування створення у банку автоматизованих робочих місць. Під час оцінки, заснованих на зниженні трудовитрат на виконання банківських операцій засобами впровадження автоматизованих інформаційних ресурсів оптимальною є такий їх об'єм, який забезпечує максимальну економію часу на обслуговування клієнтів. Такий підхід означає, що об'єм автоматизованих інформаційних ресурсів банків повинен рости необмежено. Витрати, що ростуть при цьому, рано чи пізно зроблять бізнес з такими автоматизованими банківськими системами нерентабельним.

У розділі «Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях» Розкрито сутність державного нагляду і громадський контроль за охороною праці, описано етапи планування та реалізації заходів щодо подолання наслідків екстремальних ситуацій криміногенного характеру і способи їх уникнення та застосування основних заходів у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.

Висновки

У магістерській роботі проведені теоретичні дослідження поняття кредиту, його видів та методики кредитування, проведено огляд математичних методів, які використовуються у банківській діяльності. Проаналізовано кредитні операції ПАТ «ПУМБ» та виявлені критерії, які можуть викликати кредитні ризики. Виявлені чинники були використані під час складання прогнозної математичної моделі. Використання розроблених прогнозних моделей у діяльності ПАТ «ПУМБ» дозволять суттєво мінімізувати кредитні ризики.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ РОБОТИ

Макогон А.В., Стадничук М.М., Жукевич З.І. Модель регулювання

валютного курсу / А.В. Макогон, М.М. Стадничук, З.І. Жукевич // Тези доповідей ІХ Міжнародної науково-методичної інтернет-конференції Форум молодих економістів-кібернетиків «Моделювання економіки: проблеми, тенденції, досвід». – Львів. - Видавничий центр ЛНУ ім. І.Франка, 2018. – С. 36-37.

АНОТАЦІЯ

Жукевич З.І. Прогнозування кредитних ризиків банківської установи (на прикладі ПАТ «ПУМБ»). – Рукопис.

Дослідження на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня магістр за напрямом підготовки 051 «Економіка» - Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя. – Тернопіль. 2018.

Магістерську роботу виконано на 113 аркушах, містить 12 рисунків, 5 таблиць, додатки на 12 сторінках. В ній використано 37 літературних джерел, а саме: законодавчі документи, монографії, підручники, посібники з досліджуваної теми, періодичні видання, Інтернет-сайти.

Об'єкт дослідження – кредитний процес та політика банківської установи у технологічному, організаційному, процедурному та методологічному аспектах.

Предмет дослідження – теоретико – методологічні та прикладні засади оцінки та моделювання кредитного ризику, кредитоспроможності та грошових потоків позичальника банківської установи.

Методи дослідження – Основою виконаних досліджень стали концептуальні положення сучасних теорій ринкової економіки, праці вітчизняних і зарубіжних авторів з проблем економічного і системного аналізу, економіко-математичного моделювання.

В першому розділі розкрито суть кредиту та його роль у діяльності банківських установ. В другому розділі проведено аналіз діяльності ПАТ «ПУМБ». В третьому розділі роботи розроблено математичну модель прогнозування кредитних ризиків ПАТ «ПУМБ». В спеціальній частині проведені комп'ютерні обчислення моделі. В п'ятому розділі проведено організаційно-економічне обґрунтування створення АРМ. В шостому розділі розглянуті питання охорони праці та безпеки у надзвичайних ситуаціях.

Ключові слова: кредит, кредитоспроможність, актив, кредитні ризики, моделювання, оптимізація.

ABSTRACTS

Zhukevich Z.I. Prediction of credit risks of the banking institution (for example, PJSC "PUMB"). - The manuscript.

Study on obtaining an educational qualification level Master's degree in the field of preparation 051 "Economics" - Ternopil National Technical University named after Ivan Puluj. - Ternopil. 2018 Master's thesis is completed on 113 sheets, contains 12 figures, 5 tables, 12 pages attachments. It used 37 literary sources, namely: legislative documents, monographs, textbooks, manuals on the subject, periodicals, Internet sites. The object of research is the credit process and the policy of the banking institution in the technological, organizational, procedural and methodological aspects. The subject of research is theoretical - methodological and applied principles for the assessment and modeling of

credit risk, creditworthiness and cash flows of a borrower of a banking institution. Methods of research - The basis of the research was the conceptual position of modern theories of market economy, the work of domestic and foreign authors on the problems of economic and system analysis, economic and mathematical modeling. In the first section, the essence of the loan and its role in the activities of banking institutions are disclosed. The second section analyzes the activities of PJSC "FUIB". In the third section of the work, a mathematical model for forecasting credit risks of PJSC "PUMB" was developed. In the special part computer calculations of the model were carried out. In the fifth section, the organizational and economic substantiation of the creation of ARM was conducted. The sixth section deals with occupational safety and emergency situations.

Key words: credit, creditworthiness, asset, credit risks, modeling, optimization.